דתניא כי טוב לו עמך. הכי איתא בכל הספרים וגרלה דלא גרסינן הכי דאין זה כי אם סיפור דברים של העבד כי אהבך ואת כיתך כי טוב לו עמך ואין זה ציוי אלא גרם כדאיתא בסיפרי כתובא כשכיר יהיה עמך דהייט ציוי: **במה** קשה אבל שביעית. פירוש דהייט סתורה דאין זה עיקר האיסור דעיקר האיסור הוא תריסה וזריעה ואם תאמר ומגלן דעל ידי סתורה בלבד קלקולים אלו שמפרש כאן בתין עליו דלמא על ידי תריסה וזריעה דוקא הם באים וי"ל דהייטו מדה כנגד מדה ע"י שמכר פירות שביעית הוא מוכר את אדמתו: **או** לעקר זה המוכר לעבודת כוכבים עלמה. לפי שסופן של עבודות כוכבים לעקר דרים הכי: **ואימא** היכא דעבד תרתי ופיישי ד' כו'. פירש רש"י ולא בהכסיף והשביח מיפסדא מידי ול"ג דא"כ אין זה כי אם מפסטיה דקרא ובלא ייתור שמעינן ליה ומשמע דרב נחמן בר יצחק מיתורא קא מפיק לכן גרלה לפרש ואימא היכא דעבד תרתי ופיים תרבע מיתיב ליה תרבע מכסף מקנתו בין הכסיף בין השביח דעבד תרבע ופיים ליה תרתי מיתיב ליה תרתי כפי שנו בין הכסיף בין השביח ולהכי אתא יתורא דקרא דלעולם אחר הסמוך אזלינן:

תוספות אור

*דריני כבן עזאי בשוקי טבריא אמר ליה הוא מרבנן לאביי [א] איכא למידרשינהו לקולא ואיכא למידרשינהו לחומרא ממאי דלקולא אימא לחומרא לא סלקא דעתיך מדאקיל רחמנא גביה דתניא [ב] כי טוב לו עמך עמך במאכל עמך במשתה שלא "תהא [ג] אוכל פת נקיה והוא אוכל פת קיבר אתה שותה יין ישן והוא שותה יין חדש אתה ישן על גבי מוכן והוא ישן על גבי קרקע [ד] מיכן אמרו [ה] הקונה עבד עברי כקונה אדון לעצמו אדרבה נחמיר עליה מדרבי יוסי ברבי חנינא [ו] דאמר רבי יוסי בר' חנינא בא וראה כמה קשה אבקה של שביעית אדם נושא ונותן בפירות שביעית לסוף מוכר את מטלטליו שנאמר בשנת היובל הזאת תשובו איש אל אחוזתו וכתיב כי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך דבר הנקנה מיד ליד לא הרגיש לסוף מוכר את שדותיו שנאמר כי ימוך אחיך ומכר מאחוזתו לא באת לידו [ז] לסוף מוכר את ביתו [ח] שנאמר כי איש כי ימכור בית מושב עיר חומה מאי שנא התם דקאמר לא הרגיש ומאי שנא הכא דקאמר לא באת לידו כדרב הונא [ז] דאמר רב הונא כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה הותרה לו הותרה לו ס"ד אלא אימא נעשית לו כהיתר [ח] (לא באת לידו) לסוף שלוה ברבית שנאמר כי ימוך אחיך וגו' וכתיב אל תקח מאתו נשך ותרבית) לא באת לידו עד שמוכר את בתו שנאמר כי ימכור איש [את] בתו לאמה ואע"ג דבתו בהאי עניינא [ט] ליתא ניחא לאינייש דליזבין ברתיה ולא ליזיף בריבתא דאילו התם מיגרעא ואזלא ואילו הכא קא מוספא ואזלא [י] לא באת לידו לסוף שמוכר את עצמו שנאמר כי ימוך אחיך עמך ונמכר לך [ז] לא לך אלא לגר שנאמר לגר ולא לגר צדק אלא לגר תושב שנאמר לגר תושב [ח] משפחת גר זה העובד כוכבים כשהוא אומר או לעקר [ט] (משפחת גר) זה הנמכר ונעשה משרת לעבודת כוכבים עצמה א"ל הא אהדריה קרא [ז] ותנא דבי רבי ישמעאל הואיל והלך [ח] ומכר עצמו לעבודת כוכבים אידחה אבן אחר הנופל ת"ל [י] (גאולת עולם תהיה לו וביובל יצא) אימא גאולה תהיה לו דלא ליטמע בעובדי כוכבים ולעולם לענין פדיונו נחמיר [ט] [יא] אמר רב נחמן בר יצחק כתיב אם עוד רבות בשנים וכתיב אם מעט נשאר בשנים וכי יש שנים מרובות ויש שנים מועטות אלא נתרבה כספו מכסף מקנתו נתמעט כספו כפי שניו [ז] ואימא היכא דעבד תרתי ופיישי ארבעי ליתב ליה ארבע מכסף מקנתו והיכא דעבד ארבע ופיישי תרתי ליתב ליה תרתי כפי שניו א"כ נכתוב אם עוד רבות שנים מאי בשנים נתרבה כספו בשנים מכסף מקנתו נתמעט כספו בשנים כפי שניו אמר רב יוסף דרשינהו רב נחמן לדני קראי כסיני: לא ימכור ברחוק כו': מנא הני מילי דת"ר "והשיגה ידו יד עצמו שלא ילוה ויגאל יב) ומצא פרט למצוי שלא ימכור ברחוקיגאול בקרוב ברע ויגאול ביפה כדי גאולתו כדי [יא] גאולה הוא גואל ואינו גואל לחצאין למימרא דמצא השתא משמע ורמינהו "ומצא יג) פרט לממציא עצמו מיכן אמר רבי אליעזר יב) אם משיצאה אבן מתחת ידו הוציא הלה את יג) ראשו וקיבלה פטור אלמא מצא מידי דאיתיה מעיקרא משמע אמר רבא הכא מעניינא דקרא והכא מעניינא דקרא הכא דומיא דהשיגה ידו מה השיגה ידו דהשתא אף מצא נמי דהשתא והכא יד) דומיא דיער מה יער מילתא דאיתיה מעיקרא אף מצא מילתא דאיתיה מעיקרא: ובהקדש כו': מנא ה"מ יד) דת"ר "ואם גאל יגאל כמלמד שלוה וגואל וגואל לחצאין אר"ש מה טעם לפי שמצינו במוכר שדה אחוזה שיפה כחו "שאם הגיע יובל ולא נגאלה חוזרת לבעלים ביובל הורע כחו שאינו "לוה וגואל ואינו גואל לחצאין אבל מקדיש שדה אחוזה הואיל שהורע כחו שאם הגיע יובל ולא נגאלה יוצא לכהנים יפה כחו שלוה וגואל וגואל לחצאין

כסורת השי"ס

ג) קידושין כ. ופ"ב. ד) סוס כ. ג) [הוס' ס"ה] קידושין כ. סוכה מ: ד) סוטה כב. יומא פו: [פו. ע"ס קידושין כ. מ. מ"ק כו:] [כל זה נדפס בטעות ושייך לקמן כסמוך לבין תיבה מוסבא ואולא לתיבה לא בתת לידו] ו) [הכא שייך דיבור הנ"ל] ז) [נ"ק קינ: נ"מ עת.] ח) [יומות מו.] ט) [נקדושין ליתא] י) [נ"ל גאולה תהיה לו אחר מאחיו יגאלנו כ"א בקדושין] יא) קידושין כ: יב) מכות ח. [סוטה מה: סנהדרין פו.] יג) מכות ח. ע"ס יד) קידושין כ:

יומ לאחיך ומכר מאחוזתו: **ואם גאל יגאל הקדים וגו' מלמד שלוה.** מאחר וגואל ואם ירלה יגאל לחצאין: **הורע כחו.** כדאמרן לעיל: תקי

ח) עיין כרש"י דקדושין כ. פשיטא בעיא ב) [ע' בתוספ"ל כתיב בקדושין מ"ס על פיסוק רש"י ועי' ל"ק]

שני לבעליו] מכסף מקנתו שנתן בשבילו והיינו אם עוד רבות בשנים שעבד פחות מחצי שבוע שיתן לו דמי ד' שנים (שנשארו) לפי חשבון שקנאו ואם מעט נשאר בשנים היינו היכא דעבד ארבע ופיישי תרתי ועבשיו הוא גואל ליתיב ליה דמי תרתי שני כפי שנו לפי חשבון (שהוא שוה) [שנשתיירו] עתה לחצי אדר ולא לחקל עליו לעולם כדקא דרשת עכ"ל וכן מצאתי בגי' רש"י כתי' יא) כדי גאולתו הוא: [ב] ויעשה סחורה: יח) תני לא הרגיש: יט) בריבית ותריבית. כתיב אות ד' בנחק: כ) ונעשה כוס־ שנמכר לעבודת כוכבים לחסוב עצים והשאר נמחק: כא) שנה מרובה מחברתה תיבת יתרה נמחק: כב) הגרון חייב גלות פרט לממצא הרוג את:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ניחא וכו' ליה הס"ד ותא"ל מ"ס קמינגרע סדיון כמו:

גליון הש"ס

גמ' נסוף שנה כריבית. נ"ל נסוף מוכר לת כתו לא בתת לידו עד שנה בריבית:

*) נכ"י שיטה מקובצת נמחקה הפיסוק מכאן ועד סוף המסכת לרביו אליקים בן קלונימוס ז"ל. אולם בכ"י רומי נמחקה לתרגמ"ה ז"ל.

ט) נכ"ל דלא ותם עליה הלכך כי נגאל נמי תם עליה וידו על העליונה.

סריני. מו) ט) משובח במקומו שאני דרשן ובקי כבן עזאי שהיה משתבח בשוקי טבריא כדתניא בבכורות בפ' תשיעי (דף נח.) בן עזאי אומר כל תכמי ישראל מז) לפני בקליפת השום: **איכא למידרשינהו.** הני קראי דעבד עברי: **קיבר.** שנונדיי"ל: **מדרבי יוסי בר' חנינא.** דוחלאי לא בא לידי כך אלא מפני שהיה רשע יז) ועושה סחורה בפירות שביעית: **אבקה של שביעיות.** הסוחר בפירות שביעית ולהכי קרי ליה אבקה שאין זו עיקר מלותה של איסור שביעית: **וממיך ליה ומכרו ממכר.** ודרשי' שמוכין והכי אמר רחמנא אם לא תשמרו מלות יובל סופכם למכור ממטלטלין וכלי תשמיש: **לא הרגיש.** לא מזדעזע לשוב מן העבירה: **לא בתת לידו.** ב) משמע שלא יעלה על לבו שיהא עושה שום עבירה: **נעשית לו כהיתר.** דומה בעיניו כהיתר הלכך ברישא דלא עבר עדיין אלא פעם אחת תני יח) הרגיש דמשמע שהיה יודע ושתן אל לבו שהיה עובר אבל לא נרתע מן העבירה ועשאה וכפעם שניה תני לא בתת לידו שאפילו על לבו אין עולה שתהא עבירה: **ניחא ליה לאינייש דליזבין ברתיה ולא לוויף בריביתא.** יט) דריבית כתיב בהאי עניינא דכתיב (ויקרא כה) אל תקח מאתו נשך ותרבית וגו' והא דלא מקמי (ט) ליה: **אדרבה נתו מגרעא ואזלא.** שסתם מכירת הבת אינה שתהא שפחה אלא עד שיגיעו ימי נערות ואם בא לפדותה כתוב כך ממשכן הדמים שמכרה כמה מגיע לכל שנה שהיתה רוצה להיות ביד האדון ולפי אותו חשבון המגיע לכל שנה מנכה לו האדון לכל שנה ושנה שני עבדותה ומנכה מדמיה. והלוה ברבית מוסיף ונותן על הקרן [ברבית]: לא לך אלא לגר כלומר [פעמים] שלא יוכה שיסכור לך אלא לגר שוה ולית מרובה שעובד לגר: לגר תושב. שאינו גר לכל דבר אלא שכובר בעבודת כוכבים: והו הנמכר לעבודת כוכבים עצמה. שיהא מכבד ומרבץ לפניה והיינו לעקר שנעקר לצורך עבודת כוכבים. ורעאל ומפני עון שסוחר בפירות שביעית גורם שנמכר נחמיר עליו עוד וכשיגאל תהא ידו על התחתונה: אמר ליה הא אהדרית קרא שהם הכתוב עליו לאחר מכאן דקאמר קרא גאולה תהיה ובוביל יצא אחר שנמכר הואיל ואהדרית קרא (שם ח) (נמי) עליה הגאל ידו על העליונה: וכי יש שנים מרובות ומי שנים מעוטות. בשמיטה אחת יותר מבאחרת אלא כך פירושו אם נתרבה כספו בשני עבודתו כנגן ששבח כשהוא גואל מחשב אחר כסף מקנתו כדכתיב ואם עוד רבות בשנים לפיהן ישיב את גאולתו מכסף מקנתו: ואם נתמעט כספו. כנגן שהכסיף והביא בתר (השתא) [השנים] כפי שניו כמו ששוה עכשיו היינו ואם מעט נשאר בשנים וגו' ומהכא ילפינן בפירוש דגואל ידו על העליונה ואיכא [להכי אתו דני קראי] דהיכא דעבד תרתי [שני] דשמיטה ופיישי תו ארבע שני ופורעה (גואל) יהיב ליה דמי דארבעי

ונעשה כ) **מוכרת.** שהיה נעשה משרת לעבודת כוכבים לתבוב עליה ולשאוב מים: **ל"ל אכיי.** להאי מרבנן אפ"ה לא אהדריה קרא שיהו מרמזין עליו: **אדאה אכן.** כלומר אלא יגאל לעולם: **נחמיר.** עליה שאם ממכר במנה והכסיף יחשב במתחים לו אם ממכר במתחים והכסיף יחשב במתחים כדכתיב (שם) מכסף מקנתו: **וכי יש שנים מרובות.** שהיה שנה כא) יתירה מחבירתה דקאמר קרא אם עוד רבות בשנים לו שנה פחותה מחבירתה: **אלא.** הכי קאמר קרא אם יש ריבוי בכספו בשנים שהוא עומד בהן לומר מה שהכסיפו ישיב גאולתו מכסף מקנתו לאין מחשב אלא כמה שנמכר ואם מעט נשאר דמיו בשנים שהוא עומד בהן כגון שהכסיף כפי שניו ישיב את גאולתו: **ואימא.** הכי קאמר קרא היכא דפלג ליה תרתי שני ופסו אדרבעי עד יובל ליתיב ליה כמה שמגיע לאדבע שנים מכסף מקנתו לפי חשבון שקנאו: **כפי שניו.** לפי שנים שהיה עדיין חייב לעובדו ולאו בהכסיף והשביח משמעי קרא: **ומגא לא רעבו ומה.** שהיה חבירו מלוי שם בשעה שהגיע זה הנגרון כב) חייב פרט לממציא את עצמו דפסוק זה מגלות: **מה השיגה ידו דהשתא.** דודאי מעיקרא כשמכרה לא היתה ידו משגת כדכתיב (שם) כי

סריני. מו) ט) משובח במקומו שאני דרשן ובקי כבן עזאי בשוקי טבריא. שכשהם שרואה היה חכם גדול והיה עוסק בשוקי ואעפ"כ כל מי שהיה רוצה לשאולני דבר הרני משיבני אף אני כן מי שירצה יבא וישאלני: [מבדר דני קראי דעבד עברי איכא למידרשינהו בין לקולא בין לחומרא]. לחומרא דאיכא לתיסר כי השבית מנין שאין מחשב (אלא) במאתים ת"ל לפי שניו ואם הכסיף מנין שאין מחשב אלא במאתים ת"ל מכסף מקנתו אי הוינן מקנתו לא הוינן סבר אלא מדאקיל רחמנא גביה. שאין נוהג בו מנהג בוין אקיל נפי בפרייונו: אבקה של שביעית. אבקה כמו ריח אימר שביעית כלומר שעיקר אימור שביעית הוא זהו שמאבד פירות שביעית עד שיסתם ופחתיו בפירות שביעית אינו עיקר איסור שביעית אלא דקא דרשינן לקרא לאכלה ולא לסחורה ואעפ"כ גורם אותו עון שמוכר ממטלטלין דכתיב וכי תמכרו ממכר ו"ל מוסיף על עניין ראשון שמכירת זו באה על עון מכירת פירות שביעית. (לא באה) [לא הרגיש]. שלא נתרחם בו אלא חזר וסכר עוד: לא באת לידו. כלומר שמאחר ששנה בעבירה דומה לו כהיתר ואינו משים על לבו לחזור עוד בתשובה [זהו לא באתה לידו. ואע"ג דבתו בהאי עניינא לא כתיב ניחא ליה לאינש כלומר מוסב היה לו שיסכור בתו קדים שלוה ברבית דאילו בתו אם השינה ידו שתפרה עצמה או שמרה אחר מקרוביה מגרעת פריונה ויוצאה כמו עבד עברי שמנכה שני עבדותה ומנכה מדמיה. והלוה ברבית מוסיף ונותן על הקרן [ברבית]: לא לך אלא לגר כלומר [פעמים] שלא יוכה שיסכור לך אלא לגר שוה ולית מרובה שעובד לגר: לגר תושב. שאינו גר לכל דבר אלא שכובר בעבודת כוכבים: והו הנמכר לעבודת כוכבים עצמה. שיהא מכבד ומרבץ לפניה והיינו לעקר שנעקר לצורך עבודת כוכבים. ורעאל ומפני עון שסוחר בפירות שביעית גורם שנמכר נחמיר עליו עוד וכשיגאל תהא ידו על התחתונה: אמר ליה הא אהדרית קרא שהם הכתוב עליו לאחר מכאן דקאמר קרא גאולה תהיה ובוביל יצא אחר שנמכר הואיל ואהדרית קרא (שם ח) (נמי) עליה הגאל ידו על העליונה: וכי יש שנים מרובות ומי שנים מעוטות. בשמיטה אחת יותר מבאחרת אלא כך פירושו אם נתרבה כספו בשני עבודתו כנגן ששבח כשהוא גואל מחשב אחר כסף מקנתו כדכתיב ואם עוד רבות בשנים לפיהן ישיב את גאולתו מכסף מקנתו: ואם נתמעט כספו. כנגן שהכסיף והביא בתר (השתא) [השנים] כפי שניו כמו ששוה עכשיו היינו ואם מעט נשאר בשנים וגו' ומהכא ילפינן בפירוש דגואל ידו על העליונה ואיכא [להכי אתו דני קראי] דהיכא דעבד תרתי [שני] דשמיטה ופיישי תו ארבע שני ופורעה (גואל) יהיב ליה דמי דארבעי

ונעשה כ) **מוכרת.** שהיה נעשה משרת לעבודת כוכבים לתבוב עליה ולשאוב מים: **ל"ל אכיי.** להאי מרבנן אפ"ה לא אהדריה קרא שיהו מרמזין עליו: **אדאה אכן.** כלומר אלא יגאל לעולם: **נחמיר.** עליה שאם ממכר במנה והכסיף יחשב במתחים לו אם ממכר במתחים והכסיף יחשב במתחים כדכתיב (שם) מכסף מקנתו: **וכי יש שנים מרובות.** שהיה שנה כא) יתירה מחבירתה דקאמר קרא אם עוד רבות בשנים לו שנה פחותה מחבירתה: **אלא.** הכי קאמר קרא אם יש ריבוי בכספו בשנים שהוא עומד בהן לומר מה שהכסיפו ישיב גאולתו מכסף מקנתו לאין מחשב אלא כמה שנמכר ואם מעט נשאר דמיו בשנים שהוא עומד בהן כגון שהכסיף כפי שניו ישיב את גאולתו: **ואימא.** הכי קאמר קרא היכא דפלג ליה תרתי שני ופסו אדרבעי עד יובל ליתיב ליה כמה שמגיע לאדבע שנים מכסף מקנתו לפי חשבון שקנאו: **כפי שניו.** לפי שנים שהיה עדיין חייב לעובדו ולאו בהכסיף והשביח משמעי קרא: **ומגא לא רעבו ומה.** שהיה חבירו מלוי שם בשעה שהגיע זה הנגרון כב) חייב פרט לממציא את עצמו דפסוק זה מגלות: **מה השיגה ידו דהשתא.** דודאי מעיקרא כשמכרה לא היתה ידו משגת כדכתיב (שם) כי

סריני. מו) ט) משובח במקומו שאני דרשן ובקי כבן עזאי בשוקי טבריא. שכשהם שרואה היה חכם גדול והיה עוסק בשוקי ואעפ"כ כל מי שהיה רוצה לשאולני דבר הרני משיבני אף אני כן מי שירצה יבא וישאלני: [מבדר דני קראי דעבד עברי איכא למידרשינהו בין לקולא בין לחומרא]. לחומרא דאיכא לתיסר כי השבית מנין שאין מחשב (אלא) במאתים ת"ל לפי שניו ואם הכסיף מנין שאין מחשב אלא במאתים ת"ל מכסף מקנתו אי הוינן מקנתו לא הוינן סבר אלא מדאקיל רחמנא גביה. שאין נוהג בו מנהג בוין אקיל נפי בפרייונו: אבקה של שביעית. אבקה כמו ריח אימר שביעית כלומר שעיקר אימור שביעית הוא זהו שמאבד פירות שביעית עד שיסתם ופחתיו בפירות שביעית אינו עיקר איסור שביעית אלא דקא דרשינן לקרא לאכלה ולא לסחורה ואעפ"כ גורם אותו עון שמוכר ממטלטלין דכתיב וכי תמכרו ממכר ו"ל מוסיף על עניין ראשון שמכירת זו באה על עון מכירת פירות שביעית. (לא באה) [לא הרגיש]. שלא נתרחם בו אלא חזר וסכר עוד: לא באת לידו. כלומר שמאחר ששנה בעבירה דומה לו כהיתר ואינו משים על לבו לחזור עוד בתשובה [זהו לא באתה לידו. ואע"ג דבתו בהאי עניינא לא כתיב ניחא ליה לאינש כלומר מוסב היה לו שיסכור בתו קדים שלוה ברבית דאילו בתו אם השינה ידו שתפרה עצמה או שמרה אחר מקרוביה מגרעת פריונה ויוצאה כמו עבד עברי שמנכה שני עבדותה ומנכה מדמיה. והלוה ברבית מוסיף ונותן על הקרן [ברבית]: לא לך אלא לגר כלומר [פעמים] שלא יוכה שיסכור לך אלא לגר שוה ולית מרובה שעובד לגר: לגר תושב. שאינו גר לכל דבר אלא שכובר בעבודת כוכבים: והו הנמכר לעבודת כוכבים עצמה. שיהא מכבד ומרבץ לפניה והיינו לעקר שנעקר לצורך עבודת כוכבים. ורעאל ומפני עון שסוחר בפירות שביעית גורם שנמכר נחמיר עליו עוד וכשיגאל תהא ידו על התחתונה: אמר ליה הא אהדרית קרא שהם הכתוב עליו לאחר מכאן דקאמר קרא גאולה תהיה ובוביל יצא אחר שנמכר הואיל ואהדרית קרא (שם ח) (נמי) עליה הגאל ידו על העליונה: וכי יש שנים מרובות ומי שנים מעוטות. בשמיטה אחת יותר מבאחרת אלא כך פירושו אם נתרבה כספו בשני עבודתו כנגן ששבח כשהוא גואל מחשב אחר כסף מקנתו כדכתיב ואם עוד רבות בשנים לפיהן ישיב את גאולתו מכסף מקנתו: ואם נתמעט כספו. כנגן שהכסיף והביא בתר (השתא) [השנים] כפי שניו כמו ששוה עכשיו היינו ואם מעט נשאר בשנים וגו' ומהכא ילפינן בפירוש דגואל ידו על העליונה ואיכא [להכי אתו דני קראי] דהיכא דעבד תרתי [שני] דשמיטה ופיישי תו ארבע שני ופורעה (גואל) יהיב ליה דמי דארבעי

תני חדא. במקדיש שדה אחוזה לוה וגואל לאחרים הייט דקתני לעיל אם גאל יגאל מלמד שלוה וגואל כו'. וה"ק קאמר לה ואיתיר רבנן דפליגי עליה: **מתני' סרי זה גואל מיד.** ואין לו דין שדה אחוזה שלריך להמתין שני שנים: **סרי זה כמין רבית.** שכשמחזיר לו מעותיו בתוך שנה ואין זה מוכה לו כלום נמלא תורה אור

*תני חדא לוה וגואל וגואל לחצאין ותניא אידך אינו לוה וגואל ואינו גואל לחצאין לא קשיא הא רבנן והא ר"ש: **מתני'** המוכר "בית בבתי ערי חומה הרי זה גואל מיד וגואל כל שנים עשר חדש הרי זה כמין רבית ואינו רבית [2]מת המוכר יגאל בנו מת הלוקח יגאל מיד בנו אין מונין [3] שנה אלא משעה [3]שמכר שנאמר [5]עד מלאת לו שנה כשהוא אומר תמימה להביא [7]את חדש העיבור רבי אומר ליתן לו שנה ועיבורה הגיע יום שנים עשר חדש ולא נגאלה היתה חלוטה לו אחד הלוקח ואחד [8]הניתן לו במתנה שנאמר [9]לצמיתות: **גמ'** מתני' דלא כרבי דתניא *רבי אומר ימים אין ימים פחות משנים ורבנן האי ימים מאי עבדי ליה מיבעי ליה מיום ליום ורבי מיום ליום מנא ליה נפקא ליה [10]מעד תום שנת ממכרו ורבנן ההוא מיבעי ליה שנת ממכרו *שלו ולא שנת של מנין עולם וימים מיבעי להו למעת לעת דאי מעד תום שנת ממכרו הוה אמינא מיום ליום אין מעת לעת [3] לא כתב רחמנא ימים ורבי מעת לעת מנא ליה נפקא ליה מתמימה ורבנן ההוא מיבעי ליה לעיבורה ורבי נמי הא מיבעי ליה לעיבורה הכי נמי [3] מיום ליום ומעת לעת מעד תום שנת ממכרו נפקא: **תרי זו כמין רבית וכו':** ותתניא הרי זו רבית גמורה אלא שהתורה התירתו אמר רבי יוחנן לא קשיא הא רבי יהודה והא רבנן דתניא *הרי ישהיה נושה בחבירו מנה ועשה לו שדהו מכר בזמן שהמוכר אוכל פירות מותר לוקח אוכל פירות אסור רבי יהודה אומר אף בזמן שהלוקח אוכל פירות מותר אמר רבי יהודה מעשה בביתום בן זונין שעשה שדהו מכר על פי ר"א בן עזריה ולוקח אוכל פירות היה אמרו לו *משם ראייה מוכר אוכל פירות היה ולא לוקח מאי בינייהו *צד אחד ברבית איכא בינייהו תנא קמא סבר צד אחד ברבית אסור ור' יהודה סבר צד אחד ברבית מותר

תני חדא לוה וגואל לאחרים. פירש רש"י דלמקדיש שדה אחוזה קתי ול"ג דא"ל הוי סתם מתני' דתנן בהקדש מותר בכולן כר"ש ולא כרבנן ואור"י דקתי למוכר בית בבתי ערי חומה וכן מוכחת הסוגיא בפ"ק דקדושין (דף כא. ותס כ:) אבל מקדיש שדה אחוזה אפי' רבנן מודו דלוה וגואל לאחרים: **תניא** בת"ל גבי מוכר שדה אחוזה וחשב שני ממכרו שנים אתה מחשב ואי אתה מחשב חדשים ומנין אם לא לה לעשות חדשים שנה יעשה ת"ל וחשב וא"ת היכי מציו שנשיהם לעורך המוכר שיהא בו ריוח למוכר בשלמא כשמחשב חדשים מציו כגון שבא לגאלה באמצע השנה דמחשבינן ליה חדשים שעברו שאבל הלוקח לגרע פדיונו כמו שאם מחשבין השנים שעברו שאבל הלוקח אבל אי אתה מחשב חדשים היכי משכחת לה ויש לומר דמשכחת ליה כגון אם מכר בניסן בעשרה ליטרין ומתלה ויש עד היובל י' שנים ומתלה ובא לגאלה בר"ה ויש עוד להבא עד היובל ה' שנים: **מיום** ליום ומעת לעת מעד תום שנת ממכרו נפקא. במס' נדה דף מז: ותס ד"ה כוון) פירש ה"ר ר' אלחנן דדוקא בבתי ערי חומה בעינן מעת לעת [לשעות] אבל איכא דאתס ז] דמלי למימר דאלזלינן בהן בתר שנים שלהם ולא בתר שנת עולם בכולהו לא בעינן מעת לעת [לשעות] דבבתי ערי חומה דוקא הוא דגלי ליה קרא אבל דאיכא לא והתום' כתבו כאן הא הדין בכולהו בעינן מעת לעת [לשעות] דילפינן שנה [שנה] מבתי ערי חומה כדאמר הש"ס לקמן גבי מילתא אחריתי: **ודתניא** הרי זו רבית גמורה אלא שהתורה התירתו. ומסיק רבי יוחנן הא ר' יהודה הא רבנן פירוש מתני' כר' יהודה דאמר לד אחד ברבית מותר וברייתא דתני רבית גמורה אתיא כרבנן וא"ת מאי שנת ממכרנתא בלא נכייתא דאיכא אבל אבל רבית דמלאכתא בלא נכייתא דאיכא אבל אבל רבית גמורה אלא אם כן מחזיר לו מלוה למלוה אלמא לאו רבית גמורה היא והכא אמר דהוי ריבית גמורה ולפי ת] פירוש רש"י דמתלק בין שדה לבית ניחא גבי הא דתנן

פרק איזהו נשך (שם סד:) המלוה את חבירו לא יהוך בחלרו חנם ולא יסכור ממנו בפחות (ממנו) [מפני] שהוא רבית ופירש רש"י שם מאי שנת ממכרנתא דנכייתא דשדי ותיכרך דים לחלק בין שדה לבית דשמא השדה לא יעשה פירות אבל הבית אי אפשר שלא יהנה ממנו בדירתו ומשום הכי כי מוכה לו מן הפירות הוי רבית ולפי זה ניחא נמי הא דבית שהוא דר בו בלא שפר הוי רבית גמורה אבל שדה דשמא לא יעשה פירות כי אכיל ליה נמי בלא נכייתא לאו רבית גמורה

היא ואין נראה לר"ת חילוק זה דבבית נמי איכא ספיקא שמא יפול לו שרף אלא ודאי אין חילוק בין שדה לבית והיא דמלוה את חבירו לא יסכור ממנו בפחות יש לתרץ דלא דמי למשכנתא בנכייתא דשדי דהתם משכנתא מיירי שהלוה לו על השדה ואין הלוה יכול להשכירו לאחר מפני שהוא בידו המלוה משום הכי אינו רבית מ] הא בלאו הכי הוא בטל והא דתנן המלוה לא יסכור ממנו בפחות מיירי אלא הלוה לו על שדה אבל אם לא הבית ובין הלוה להשכירו לאחר נמלא כשמוציל גביה רבית הוא ולפי' זה לר"ת אינו מחלק בין שדה לבית הדרא קושיא לדוכתיה מאי שנת ממכרנתא בלא נכייתא דלא חשבינן ליה רבית גמורה ול"ל דרבית גמורה מדרבנן קאמר והא דאמר לא שהתורה התירתו הכי פירושו מדכתב לן רחמנא דין בתי ערי חומה גלי לן דכי ה"ג אין זה רבית דאוריתא": **ור'** יהודה סבר לד אחד ברבית מותר. וא"ת לר' יהודה משכנתא בלא נכייתא נמי חיישתרי לד אחד בריבית הוא ומאמר לא יפדנו עוד ו"ל דלא חשבינן לד אחד ברבית אלא כגון עשה לו שדהו מכר לאיכא לד מכר אם לא יפדנו בתוך הזמן הקבוע לו אבל משכנתא בלא נכייתא דליכא ביה לד מכר דלעולם הוא ביד הלוה לפדותו ואם יפדנו כיון שאין מוכה לו מן הפירות שאכל הוה ליה רבית מידי דהוה אמלוה שאה בשאה ולא חשיב ליה ר' יהודה לד אחד ברבית אלא על גב דשמא לא יתיקר מ"מ כיון דאין בו לד מכר אסור ולא חשיב ליה ר"י לד אחד ברבית:

*תני חדא לוה וגואל וגואל לחצאין ותניא אידך אינו לוה וגואל ואינו גואל לחצאין לא קשיא הא רבנן והא ר"ש: **מתני'** המוכר בית בבתי ערי חומה הרי זה גואל מיד וגואל כל שנים עשר חדש הרי זה כמין רבית ואינו רבית [2]מת המוכר יגאל בנו מת הלוקח יגאל מיד בנו אין מונין [3] שנה אלא משעה [3]שמכר שנאמר [5]עד מלאת לו שנה כשהוא אומר תמימה להביא [7]את חדש העיבור רבי אומר ליתן לו שנה ועיבורה הגיע יום שנים עשר חדש ולא נגאלה היתה חלוטה לו אחד הלוקח ואחד [8]הניתן לו במתנה שנאמר [9]לצמיתות: **גמ'** מתני' דלא כרבי דתניא *רבי אומר ימים אין ימים פחות משנים ורבנן האי ימים מאי עבדי ליה מיבעי ליה מיום ליום ורבי מיום ליום מנא ליה נפקא ליה [10]מעד תום שנת ממכרו ורבנן ההוא מיבעי ליה שנת ממכרו *שלו ולא שנת של מנין עולם וימים מיבעי להו למעת לעת דאי מעד תום שנת ממכרו הוה אמינא מיום ליום אין מעת לעת [3] לא כתב רחמנא ימים ורבי מעת לעת מנא ליה נפקא ליה מתמימה ורבנן ההוא מיבעי ליה לעיבורה ורבי נמי הא מיבעי ליה לעיבורה הכי נמי [3] מיום ליום ומעת לעת מעד תום שנת ממכרו נפקא: **תרי זו כמין רבית וכו':** ותתניא הרי זו רבית גמורה אלא שהתורה התירתו אמר רבי יוחנן לא קשיא הא רבי יהודה והא רבנן דתניא *הרי ישהיה נושה בחבירו מנה ועשה לו שדהו מכר בזמן שהמוכר אוכל פירות מותר לוקח אוכל פירות אסור רבי יהודה אומר אף בזמן שהלוקח אוכל פירות מותר אמר רבי יהודה מעשה בביתום בן זונין שעשה שדהו מכר על פי ר"א בן עזריה ולוקח אוכל פירות היה אמרו לו *משם ראייה מוכר אוכל פירות היה ולא לוקח מאי בינייהו תנא קמא סבר צד אחד ברבית איכא בינייהו *צד אחד ברבית אסור ור' יהודה סבר צד אחד ברבית מותר

רבא

[קידושין כא.]

[נזיר ה.]

[לעיל יח.]

רבינו גרשום

תני חדא. [לוה וגואל וגואל לחצאין] אמוכר בית בבתי ערי חומה קאי דתני משמע במסכ' קידושין: הא רבנן והא ר' שמעון. הא דתני לוה וגואל לחצאין ר' שמעון היא [דכי היכי] דאמר לפי שם צינו [מקום שהורע כחו בענין אחד יפה כחו בענין אחר] הכא נמי (הורע כחו בבתי ערי חומה בענין אחד) [במוכר בית בערי חומה דאיאל והורע כחו] שאם הגיע (יום) שנים עשר חדש ולא היה נגאל היה חלוט לו ללוקח יפה כחו בענין אחר שלוה וגואל והא דתני אינו לוה ואינו גואל רבנן היא דפליגי עליה דר' שמעון דלית להו לפי שמצינו כו': [הרי זה גואל מיד. אפי' לאלתר כשמכר: הרי זו כמין רבית. שאם היה ביד הלוקח חצי שנה [או] ח' חדשים אינו מנכה לו הלוקח לגואל כלום מסה שאכל והיינו כמין רבית שלוקח כל דמיו ואינו מנכה לו]: ואינה רבית. שאינו מחסרו כלום שהתורה ויכתה לו: עד מלאת לו שנה. למכירתו: שנה ועיבורה. (שס"ה היינו עיבורה י"א יום שיתירה שנת חמה על הלבנה) היינו שנת הלבנה ומה שיתירים חדושי החמה על חדשי הלבנה דהיינו י"א יום דהיינו שס"ה ימים שתהא תמימה בין ללבנה ובין לחמה: מתני' דתני הרי זה גואל מיד דלא כר' דתניא ימים תהיה נאולתו ר' אומר אין ימים פחות משנים.

כלומר דקסבר המוכר בית בבתי ערי חומה אינו רשאי לגאול אלא לאחר שני ימים: ורבנן. דסברי דגואל מיד האי ימים מאי עבדי ליה: מבעי ליה. שגואל עד מלאות שנה מיום ליום וימים מבעי להו לשנה תמימה מעת לעת באותה שעה שמכרה: מעד תום שנת ממכרו. נפקא מיום ליום ומעת לעת אייתר ליה ימים שאין ימים פחות משנים: ולא שנת של מנין עולם. שאין אומרים אם מכר לו באלול או באב כיון שהגיע יום א' בתשרי עלתה לו שנה אלא מונה שנה שלימה: מבעי להו למעת לעת. כלומר דאם מכר לו בפסח ואותה שנה חל פסח ביום א' ולשנה הבאה חל פסח ביום ה' אין אומרים כיון שהגיע יום א' בניסן הבא דהוא יום [י"א] בדורש (א') עלתה לו שנה אלא מונה שנה שלימה: מבעי להו למעת לעת. [מיום ליום] אלא אין עולה לו שנה עד שיגיע הפסח דהיינו מעת לעת: מיום ליום ומעת לעת מעד שנת ממכרו נפקא. אייתר ליה ימים ואין ימים פחות משנים: ועשה לו שדהו מכר. בשלוה ממנו אמר לו אם אינו פורע לך מיכן ועד זמן פלוני תהא שדי מכורה לך מעכשיו בכך וכך והתשוב בה דמיך והחזיר לי המותר על חובך ועכשיו היא ברשות הלוקח: [בזמן שהמוכר אוכל הפירות עד אותו זמן מותר שער הזמן היא שלו: לוקח אוכל פירות אסור. דשמא יפדנה זה ונמצא לוקח אוכל רבית למפרע]: ר' יהודה אומר אף בזמן שהלוקח אוכל פירות מותר. הוא"ל ואינו תושבה בתורת משכון אלא בתורת מכר: צד אחד ברבית איכא בינייהו. לחכי קרי ליה צד אחד ברבית דלא השיב רבית [גמורה] אלא רבית דהלוואה כגון הלוה סלע בה' דינרין אבל רבית דמקה ומסכר קרי צד אחד רבית ואיכא דאמר היינו צד אחד ברבית שאם יפדנו יהא רבית מה שאכל ואם לא יפדנו לא יהא רבית:

עין משפט נר מצוה

כה א מיי' פי"ב מכל' שמטה ויובל הל' ח:

כו ב מיי' שם הל' ג:

כז ג מיי' שם הלכה ח:

כח ד מיי' שם הל' ה:

כט ה מיי' שם הל' ד:

ל ו מיי' פ"ו מהלכות מלוה ולוה הלכה ד סמג לאוין קנ"ג טוש"ע י"ד סימן קכד סעיף ד ועי"ש וסימן קעב סעיף. ח:

שיטה מקובצת

ת] אין מונין לו שנה: ב] לא. (עי' לעיל בתוס' דף יח:)[ג] ה"ג הא מיבעי ליה לעיבורה מיום: ד]שיתירים שנת חמה על לבנה דהיינו אחד עשר: ה] ימים. ימים תהיה: ו] ממכרו. דמשמע שנת ממכרו ולא: ז] תיבות דמצי למימר נמחק: ח] ולפי מה דפי' רש"י: ט] רבית דבלאו הכי היה בטל והא דתנן:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה וכנגן וכו' הכא הס"ד ואמ"כ מ"ט הא רבי יהודה מתני':

ב"מ סג. מגילה כז:

שבת כט: וש"נ

[בב"מ איתא אמר אביי צד אחד כו']

גליון הש"ס

מתני' הניתן לו במתנה. ע' רשב"א בב"ק דף עח ע"ב ד"ה בגנב ונתן:

[ועי"ש תוס' ב"מ סד: ד"ה ולא יסכור]

רבא אמר דכולי עלמא לד' אחד ברבית אסור. פירש"י ומתני' ובריית'א בהא פליגי דתנא דבריית'א סבר סוף סוף הואיל ולידי הרבית (לגבי) [לתי] לד' אחד ברבית וברבית גמורה היא אלא שהתורה התירתו [לגמן] רש"י ועוד יש לפרש דבהכי פליגי מתני' ובריית'א כגון שנכנס בבית להחזיר לו דמי שכירות שכה אם כח לפרוטו בתוך י"ב חדש דתנא דמתני' סבר רבית על מנת להחזיר שרי ותנא דבריית'א סבר דאסור לי' נמי מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי דמתני' מיירי כשמחזיר לו אם יפדנו ובריית'א מיירי כשאין מחזיר:

דאי ר"מ הא אמר מתנה אינה כמכר. י"ל דכיון דאינה כמכר אין בידו לגאולה לעולם אפי' תוך י"ב חדש ולפי זה מה שהקשינו בפ' המקדיש (לעיל כח:) כיון דכתיב אחוזת עולם היא להם היה לנו לומר שלא יתנו בתיהם במתנה אבל טוכל לפרש הכא דמתנה אינה כמכר ויכול המוכר לגאול לעולם אפי' אחר י"ב חדש ובהכי ניחא דיכולים כהנים ולוים ליתן לאחר בתיהם במתנה:

התקין הלל. הכא משמע דבימי הלל שהיה בבית שני כדתלמדינן בפ"ק דשבת (דף טו. וש"נ) הלל ושמעון גמליאל ושמעון נהגו בשיאוקן לפני הבית מלה שנה היו נוהגין יוכל כיון דבתי ערי חומה היה נוהג כדתלמד בפירקין דלעיל (דף כט.) דאין בתי ערי חומה גאלת בזמן שהיובל נוהג וקשה לפירש"י דפרק הגזלה (גיטין דף לו.) דתקן הלל תיקון פרוזבול ופריך בגמ' עלה מי

שיטה מקובצת

ל) להחזיר קא מפלגי מר סבר ותיבות איכא ביניהו נמחק: ב) ואיש כי יכמור אמר דחמנא והאי לא ובין קס"ל: ג) שנה הוי אומר תיבה לראשון תיבת תמימה נמחק: ד) את נחתת לעיבורא ואנא לא נחתית לעיבורא: ה) שנולד באחד באדר: ו) אכיל ירקא מקמא אות ר' נמחק: ז) תמימה אבל הכא: ח) דשנה שנה מהדרי גמרי. משמע הכא דבכל דוכתא לא בעינן שנים שלמות פיום אל יום אלא היכא דגמרי' שנה מבתי ערי חומה ותימה להר"ר אלחנן מנ"ל די"ב ויום אחד בעינן שלמות פיום אל יום ותירץ דשמא הוא הלכה למשה מסיני אי נמי מבן עשרים של יוצא צבא שהוא זמן לעונש של מעלה כתיב שנה ונגמרי' שנה שנה מבתי ערי חומה וכי היכי דלעונשין של מעלה בעינן שיהו שלמות פיום אל יום ה"ה בעונשין של מטה. הרא"ש ז"ל: ט) ליתן: י) נעבדה לו שנה ועיבורה אות ת' נמחק: י) נתעברה השנה נתעברה לו: יא) ור"מ לא קא סבר. תימה לר"מ דאמר דמתנה לא הדרא ביובל לא יובלי הוים לתת קרקע שלהם במתנה אם יראו דהא כתיב כי אחוזת עולם היא להם וממעטינן מינה לעיל שאינן יכולים להחרים מהאי טעמא הני נימא מהאי טעמא שלא יוכלו לתת במתנה כיון דלא הדרא לתו ביובל ובענין אחוזת עולם ר"ל דקרא דאחוזת עולם לא בא אלא לגמר על המקנת קרקע דכתיב בקרא כגון מחרים שדהו דבישראל מופקע מ בעליו מן התורה ואשמועינן קרא דבלוי אינו מופקע אבל מתנה דלא כתיב בקרא לא גלי עליה קרא דלא תפקע ואם נתן ודאי מופקעת ולא הדרא ביובל אלא אמר. הרא"ש ז"ל: יב) גואל מיד וגואל: יג) הלו. ס"א הלה: יד) דקאמר מותר בהכי:טו)ריבית אחי צד אחד ברבית דאא ורבית בגמרה הוא: טז) (גאולתו והיתה גאולתו) ס"מ דאם לא כן היה ליה: יז) גאלה עוד מלוי: יח) שנה.דהא איכא בינים: יט) היוקתי אש ונשתמשתי: כ) העיבור וליסקא ליה שנה: כא) ודרשינן בבכורות (בס"ב) [סוס"ה]: כב) מעותיו ויהא חלוט לו: כג) ללשכות הקדש שבעזרה: כד) מדעתו. שקיבלם ברצון:

לא א מיי' פ"ו מהלכות מלוה ולוה הלכה ה סומע"ש ר"ד סימן קנד סעיף ה: [א א מיי' פ"ב מהל' שמטה הלכה ד]:

לב ב מיי' פ"ב מהלכות שמטה ויובלות הל' ו:

לג ג מיי' פ"ח מהלכות מכירות הלכה יב סומע"ש ר"ד סימן שו סעיף יא:

לד ד מיי' פ"ב מהל' שמטה ויובלות הל' ד:

לה ה מיי' שם פ"ח הלכה יב:

לו ו מיי' פ"ב מהל' שמטה ויובלות הל' ה:

לז ז מיי' שם הלכה ט:

לח ח מיי' פ"ב מהלכות שמטה ויובלות הל' ז:

לט ט מיי' פ"ח מהלכות גירושין הלכה כא סומע"ש ה"ע סימן קמג סעיף ד:

רבא אמר דכולי עלמא לד' אחד ברבית אסור והבא ברבית על מנת להחזיר [ל] איכא ביניהו מר סבר אסור ומר סבר "מותר": מת המוכר יגאל בנו: פשיטא מהו דתימא °ואיש כי יכמר [ב] בית מושב אמר רחמנא והאי לאו מכר קמשמע לן °והיתה גאולתו מכל מקום: מת הלוקח יגאל מיד בנו וכו': פשיטא מהו דתימא °לקונה אותו אמר רחמנא והא לא קנה קמ"ל והיתה גאולתו מכל מקום: אין מונין לו שנה אלא משעה שמכר כו': תנו רבנן שנה איני יודע אם שנה לראשון אם שנה לשני כשהוא אומר עד מלאת לו שנה [ג] תמימה הוי שנה לראשון למי חלוט רבי אלעזר אומר לראשון חלוט רבי יוחנן אמר [אא] לשני חלוט בשלמא לר' אלעזר דלדידיה קא מנינן אלא לרבי יוחנן מאי טעמא אמר רבי אבא בר ממל *מה מכר לו ראשון לשני כל זכות שתבא לידו אמר רבי אבא בר ממל מכר °שני בתי ערי חומה אחד בחמישה עשר באדר הראשון ואחד באחד באדר השני זה שמכר לו באדר השני כיון שהגיע יום אחד באדר של שנה הבאה עלתה לו שנה זה שמכר לו בחמשה עשר של אדר הראשון לא עלתה לו שנה עד חמשה עשר באדר של שנה הבאה מתקיף לה רבינא ולימא ליה אנא קדים אכיל [ד] ירוקא מקמא דידך משום דאמר ליה את [ד] נחית לעיבורא: וא"ר אבא בר ממל נולדו לו °שני טלאים אחד בחמישה עשר של אדר הראשון ואחד באחד באדר השני זה שנולד [ה] באדר השני כיון שהגיע יום אחד באדר (השני) של שנה הבאה עלתה לו שנה זה שנולד לו בחמשה עשר באדר הראשון לא עלתה לו שנה עד חמשה עשר באדר של שנה הבאה מתקיף לה רבינא ולימא ליה אנא קדים אכיל [ו] ירוקא מקמא דידך משום דאמר ליה את נחיתנא לעיבורא הא תו למה לי היינו הך מהו דתימא התם דכתיב תמימה [ז] הכא דלא כתיב תמימה לא קמ"ל [ח] דשנה שנה מהדרי גמרי: °בשהוא אומר תמימה כו' רבי אומר ליתן [ט] שנת עיבורה: ת"ר *°שנה תמימה רבי אומר מונה שלש מאות וששים וחמשה ימים כמנין ימות החמה וחכמים אומרים מונה שנים עשר חודש מיום ליום ואם נתעברה [י] נתעברה לו: הגיע יום שנים עשר חודש ולא נגאל כו': ת"ר לצמיתות לחלוטין דבר אחר לצמיתות לרבות [יא] את המתנה מאי טעמא צמית צמיתות אמרוה רבנן קמיה דרב פפא כמאן דלא כר"מ דאי כר"מ דאמר *מתנה אינה כמכר א"ר פפא אפילו תימא ר"מ שאני הכא דרבי רחמנא לצמיתות אמרו רבנן לרב פפא ואמר לה רב הונא בריה דרב יהושע לרב פפא והא גבי יובל דכתיב תשובו [יב] לרבות [יג] את המתנה [יא] ור"מ לא קא מרבי אלא הא ודאי דלא כר"מ: ת"ר [יד] המקדיש בית בבתי ערי חומה דרי זה גואל [טו] וגואל לעולם גאלו [טז] אחר מיד הקדש הגיע יום שנים עשר חודש ולא נגאל היה חלוט לו מנא ה"מ אמר שמואל דאמר קרא °לקונה אותו ואפילו מיד הקדש ולהלטיה הקדש אמר קרא לדורותיו יצא הקדש שאין לו דורות לא יצא ביובל למה לי אמר רב ספרא לא נצרכא [יז] אלא למוכר בית בבתי ערי חומה ופגע בו יובל בתוך שנתו סד"א ליפוק ביובל קמ"ל לא יצא ביובל: **מתני'** *°בראשונה היה נמכן יום שנים עשר חודש כדי שיהא חלוט לו התקין הלל שיהא חולש מעותיו ללשכה ויהא *שובר את הדלת ונכנס אימתי שירצה [יג] הלז יבא ויטול את מעותיו: **גמ'** *אמר רבא מתקנתו של הלל הרי °"זה גיטיך על מנת שתתני לי מאתים זוז ונתנה לו מדעתו מגורשת בעל כרחו אינה מגורשת מדאיצטריך

דכולי עלמא לד' אחד ברבית. כי ה"ג אמור הואיל ומעיקרא בתורת הלוואה אתא לידיה ור' יהודה יד) (דקאמר) [דקסבר] בהכי עסקינן שהתנו מתחילה שאם יגאלנה המוכר בתוך שלש יחזיר לו הלוקח הדמים מפירות שאכל וברבית ע"מ להחזיר ותנא דבריית'א בהא פליגי דתנא דידן סבר אפי' לד' אחד נמי לא הוי דהא בתורת מכר אתא לידיה ותנא דבריית'א סבר סוף סוף הואיל ולידי ריבית מיו (לגבי) [לתי] לד' אחד (היא) ברבית גמורה היא אלא שהתורה התירתה (איש כי יכמר אמר רחמנא): **והיתה גאולתו** מיז) **מ"מ**. ומשמע דא"ל הוה ליה למיכתב יגאלנה עד תוס שנת ממכרו מדשני בדיבוריה וכתב והיתה גאולתו משמע אפי' ע"י אחר: **לקונה אותו**. ומשמע לקונה יהא נחלט אם לא יגאל בתוך שנה הא אם יגאל יחזירנה וקונה הוא דיחזירנה אבל בנו לא קמ"ל והיתה גאולתו מ"מ: **שנה**. אי הוה כתיב עד מלאת שנה ולא כתב לו אינו יודע אם שנה למכר ראשון או שנה למכר שני כגון מכרה לאובן לשמעון בניסן ושמעון עלוי בתשרי וה"א לאובן שמכרה לראשון מתחב עם לוי ויהא לו רשות לגאלה עד תשרי הכא השתא דכתיב לו משמע דלמוכר ראשון קא מהדר: **למי חלוט**. כשהגיע שנה למוכר ראשון ונחלט מי מן הלוקחים זוכה בחליטה זו: **לראשון חלוט**. דראובן אין גואלה עוד משמעון אבל שמעון גואלה מלוי עד שיגיע שנה למכר שני שהרי עלוי לא נחלטה: **לשני חלוט**. שאין שמעון גואלה יז) מלוי: **עלתה לו שנה**. יח) דהאיכא מיום ליום וזה שמכר לו בט"ו באדר לא עלתה לו שנה עד ט"ו באדר שנה הבאה ואע"ג דהשתא הוו י"ג חדש משום דמיום ליום בעינן מט"ו באדר לט"ו באדר: **ולימא ליה לוקח ראשון לנוקח שני אנא קדים שתין נורא**. אני היכקתי יט) ונשתמשתי בבית קודש ממך ושלך נחלט באחד באדר ושלי לא תיחלט: **אם נחתת לעיבורא**. נכנסת בחודש העיבור לפיקר תפסיד דתמימה כתיב ליתן לו חדש העיבור אבל אני לא נכנסתי בו: **נולדו לו שני טלאים**. *והם בכורות ומוזהר להקריבן בתוך שנתן דכתיב (דברים טו) תאכלנו שנה בשנה: **לא כתב תמימה**. ולא ליתיב ליה חדש העיבור כ) וליסלקיה שנה שנה ט"ו בשבט: **למנין ימות החמה**. בין בפשוטה בין במעוברת: **י"ב חדש מיום ליום**. כמו שאנו קובעין לוקח לשנת לבנה: **נתעברה לו**. למוכר דכתיב תמימה: **המר**. במס' בכורות כפ' *) (לחמרן) (דף נב:) מתנה אינה כמכר לחזור ביובל למי שנתנה: **תשובו**. תשובו לים אל אחוזתו ודרשינן כפ) (בפ"ט) (שם) לרבות את המתנה: **וגואל לעולם**. שאינו נחלט להקדש לעולם ולקמן מפרש טעמא: **הגיע יום שנים עשר חודש**. משלקחו מן הגזבר: **שאין לו דורות**. דליכא פריה ורביה קמי שמיא: **לא יצא ביובל למה לי**. הואיל וכתיב לצמיתות: **מתני' סיס נמכן**. הלוקח ביום שנים עשר חודש כדי שלא ימלאהו מוכר ליתן לו מעותיו כב) והוא חלוט לו: **שיהא חולש**. כמו (ישעיה יד) חולש על גויש וכדגרסינן (שבת דף קמח:) מעוילין חלשים על הקדשים שיהא מטיל מעותיו ללשכות כג) שבעזרה: **ויהא שובר הדלת**. של בית המכר ונכנס: **גמ' מדעתו**. כד) שיקבלם ברצון:

*) ל"ל יש נכור בעל

נגאלה היתה חלוטה לו: שנאמר לצמיתות. שהיה יכול לומר לצמות ואמר לצמיתות לרבות המתנה שנתלטת ואינה יוצאה ביובל בכמר: כמאן דלא כר' מאיר. דאמר בפ"ו יש בכור לנחלה אלו שאינן חוזרין ביובל כו'. דכי היכי דסבר ר' מאיר דמתנה אינה כמכר לענין למיפק ביובל הכי נמי דלא הויא כמכר למיחלט: [דרבי רחמנא לצמיתות. כראמר לעיל צמית צמיתות: אמרי ליה רבנן לרב פפא והא אמרינן התם בפרק הכהנים:] ריבית אחי צד אחד ברבית דאא ורבית בגמרה הוא: טז) (גאולתו והיתה גאולתו) ס"מ דאם לא כן היה ליה: יז) גאלה עוד מלוי: יח) שנה.דהא איכא בינים: יט) היוקתי אש ונשתמשתי: כ) העיבור וליסקא ליה שנה: כא) ודרשינן בבכורות (בס"ב) [סוס"ה]: כב) מעותיו ויהא חלוט לו: כג) ללשכות הקדש שבעזרה: כד) מדעתו. שקיבלם ברצון:

יש בכור] דהא גבי יובל כתיב תשובו לרבות את המתנות ור"מ לא קא מרבי. דתשוב תשובו לא משמע ליה [לרבות] הכי נמי צמית צמיתות לא משמע ליה [לרבות] דאינה יוצאה לכהנים ביובל כשורה אחרונה: גאלה אחר מיד הקדש. אותו אחר דינו כלוקח נחלט לזה שנגאלה מיד הקדש [ולהלטיה הקדש. ויהא חלוט להקדש אם לא נגאל בתוך שנתו למה גואל לעולם: אסר קרא] לדורותיו. למי שיש לו תולדות [דורות] יוצא לצמיתות: (נגאלה אחר. דכתיב ונקם את הבית ונו'; והאחר דכתיב ונקם ונקם הבית ונו'): לא יצא ביובל דאינו חוזר לבעליו למה לי: סד"א ליפוק ביובל. דמקע יובל לקנינו קמ"ל דלא: [היה נמכן הלוקח. יום ר"ב חדש כדי שלא יכנסו שיגאלנה ממנו כדי שיחלוט לו]: שיהא חולש מעותיו ללשכה. העשויה לכך היה מניח מעות [מדיוט] באותו לשכה כשאינו מוצא הלוקח: [ויהא שובר את הדלת. פתח הבית שמכר ויכנס בו וכשירצה הלה הלוקח יבא ויטול מעותיו מן הלשכה]: מתקנתו של הלל ש"מ דנתינה בעל בעלמא לא הויא נתינה:

ר"ר גרשום

וחכא ברבית ע"מ להחזיר איכא בינייהו. שהלוה התנה עם המלוה שאם יכול לפרוע בזמנו שיחזיר לו שדהו רבנן סברי כיון שהתנה הלוה שתחזור השדה לידו הפירות שאכל [הליקח] הרי זה רבית ור' יהודה סבר כיון שעשאה לו מכר קנאה המלוה קנין גמור עד שיתו הזמן ומותר הוא הלוקח לאכול פירותיה שהיא שלו וחזרה זו שמחזירה לו המלוה אינו דומה כמחזרה אלא דומה כמו שחזור ומכרה לו המלוה עכשיו (דמי) הלכך לא הוי רבית ומתני' דקתני אינה רבית ר' יהודה היא. ע"א לשון מורי הגאון רבינו ע"מ להחזיר שהתנה שאם יפרה את השדה שיחשיב לו דמי פירות שאכל ר' יהודה סבר כיון שמחזיר לו דמי הפירות מותר: איש כי יכמור אמר רחמנא והיתה גאולתו. כלומר מי שמכר יגאל קמ"ל: [שנה. דכתיב ואם לא יגאל עד מלאת לו שנה איני יודע אם שנה לראשון אם שנה לשני כלומר שאם מכרה הלוקח לאחר אחר חצי שנה שקנאה איני יודע אם נגלך אחר מלאת שנה של לוקח ראשון או של לוקח שני:כשהוא אומר עד מלאת לו למוכר ראשון קאמר. למי חלוט אם לא נאלו מוכר ראשון עד מלאת שנה ר' אלעזר אמר ללוקח ראשון [ר' יוחנן] הוא חלוט] דלדידיה מנינן [למוכר] ללוקח ראשון מונין לו י"ב חדש הלכך בדין הוא שתהא חלוטה לו: כל זכות שתבא לידו. שיהא במקומו שיחלט לו: [עלתה לו שנה. שבר"ח אדר מכר עכשיו כשהגיע לראש אדר אחר: וליימא ליה. זה שקנה בט"ו באדר ראשון לאותו שקנה בר"ח השני: אנא קדים שתין נורא מיקמי דידך. כלומר אני הסקתי אש בביתי במדורתי קודם שהיסקתה אתה בביתך שאני קניתי קודם מפני מה נחלט לך ביתך קודם משיחלט איתו שלי שקניתי קודם: דאמר אחר: [עלתה לו שנה. אחר: וליימא ליה. זה שקנה בט"ו באדר ראשון לאותו שקנה בר"ח השני: אנא קדים שתין נורא מיקמי דידך. כלומר אני הסקתי אש בביתי במדורתי קודם שהיסקתה אתה בביתך שאני קניתי קודם מפני מה נחלט לך ביתך קודם משיחלט איתו שלי שקניתי קודם: דאמר ליה] את נחית לעיבורא. שקנית בתודש העיבור בט"ו באדר הראשון גלית אדעתך דשנת עיבור את רוצה לחשוב הלכך לא נגמרה שנתה עד ט"ו באדר: [נולדו לו ב' טלאים.לידע אי זה יש לו תורת איל קודם מחבירו וא"כ דאמ'לענין צירוף נזרן של מעשר בהמה דכתיב במעשר בהמה שנה היוצא השדה שנה שנה. למ"ה: התם הוא דכתיב תמימה. בני בתי ערי חומה לרבות חדש העיבור: קס"ל דשנה שנה גמרי מהדרי. כתיב בני ערי חומה שנה וכתיב בטלאים שנה שה תמים זכר בן שנה מה להלן תמימה דהיכא דנחית לעיבורא מחשבנן לו שנת עיבור אף הכא נמי: שנה ועיבורה. היינו שנת הלבנה ומה שיתירים חדשי החמה על הלבנה י"א יום דהיינו שמ"ה ימים שהתא תמימה בין ללבנה בין לחמה: ואחר הניתן לו במתנה. היה יכול לגאול כל י"ב חדש הנתן המתנה ובשניע"ר ב"ב חדש ולא נגאלה היתה חלוטה לו: שנאמר לצמיתות. שהיה יכול לומר לצמות ואמר לצמיתות לרבות המתנה שנתלטת ואינה יוצאה ביובל בכמר: כמאן דלא כר' מאיר. דאמר בפ"ו יש בכור לנחלה אלו שאינן חוזרין ביובל כו'. דכי היכי דסבר ר' מאיר דמתנה אינה כמכר לענין למיפק ביובל הכי נמי דלא הויא כמכר למיחלט: [דרבי רחמנא לצמיתות. כראמר לעיל צמית צמיתות: אמרי ליה רבנן לרב פפא והא אמרינן התם בפרק הכהנים:] ריבית אחי צד אחד ברבית דאא ורבית בגמרה הוא: טז) (גאולתו והיתה גאולתו) ס"מ דאם לא כן היה ליה: יז) גאלה עוד מלוי: יח) שנה.דהא איכא בינים: יט) היוקתי אש ונשתמשתי: כ) העיבור וליסקא ליה שנה: כא) ודרשינן בבכורות (בס"ב) [סוס"ה]: כב) מעותיו ויהא חלוט לו: כג) ללשכות הקדש שבעזרה: כד) מדעתו. שקיבלם ברצון:

בעל כרחו . שהטילתם בביתו כי ה"ג דתקין הלל במתני' : שלא בפניו . כגון זה שהיה נכנס ומשום דתרתי לריעותא איכא דשלא בפניו הוא ובעל כרחו הוא משום הכי איצטריך ליה להלל לתקוני : מאי דאיצטריך ליה תקין . ואי הוי נמי לוקח הכתם ולא הוה בעי לקבוציהו הוה איצטריך להלל לתקוני דבעל כרחו תורה אור

מדאיצטריך ליה להלל לתקוני נתינה בעל כרחו הויא נתינה הא בעלמא נתינה בעל כרחו לא הויא נתינה מתקיף לה רב פפא ואיתימא *רב אשי ודילמא כי איצטריכא ליה להלל לתקוני שלא בפניו אבל בפניו בין מדעתו בין בעל כרחו הויא *מתנה איבא דאמרי אמר רבא מתקנתו של הלל הרי זה גיטך על מנת שתתני לי מאתים זוז ונתנה לו בין מדעתו בין בעל כרחו הויא נתינה וכי איצטריך ליה להלל לתקוני שלא בפניו אבל בפניו בין מדעתו בין בעל כרחו הויא נתינה מתקיף לה רב פפא ואיתימא רב שימי בר אשי ודילמא בין בפניו בין שלא בפניו מדעתו אין בעל כרחו לא והלל מאי דאיצטריך ליה תקין : מתני' *כל שהוא לפנים מן החומה הרי הוא כבתי ערי חומה חוץ מן השדות ר' מאיר אומר אף השדות בית הבנוי בחומה ר' יהודה אומר אינו *כבתי ערי חומה ר"ש אומר כותל החיצון היא חומתו : גמ' ת"ר בית אין לי אלא בית מנין לרבות בתי בדים ובתי מרחצאות ומגדלות ושובכין ובורות ושיחין ומערות ת"ל °אשר בעיר יכול שאני מרבה אף השדות ת"ל בית דברי רבי יהודה ר"מ אומר בית אין לי אלא בית מנין לרבות בתי בדים ובתי מרחצאות ומגדלות ושובכין ובורות שיחין ומערות ואפילו שדות ת"ל אשר בעיר ואלא הא כתיב בית אמר רב חסדא אמר רב קטינא *חולסית ומצולה איכא בינייהו והתניא חולסית ומצולה ג) ר"מ אומר כבתים ר' יהודה אומר כשדות : בית הבנוי בחומה ר' יהודה אומר אינו כבתי ערי חומה ז) [וכו'] : אמר רבי יוחנן ושניהם מקרא אחד דרשו °ותורידם בחבל בעד החלון כי ביתה בקיר החומה ובחומה היא יושבת ה) (ר"מ) [ר' שמעון] סבר כפשטיה דקרא ור' יהודה סבר בחומה היא יושבת ולא בעיר חומה : מתני' 'עיר שגגותיה חומתה *מוקפת חומה מימות יהושע בן נון אינה כבתי ערי חומה ואלו הן בתי ערי חומה "שלש חצרות של שני בתים מוקפת חומה מימות יהושע בן נון כגון קצרה הישנה של ציפורי וחקרה של גוש חלב ויודפת הישנה וגמלא וגדוד וחדיד ו) ואונה וירושלים וכן כיוצא בהן : גמ' *ת"ר חומה ולא שור איגר סביב פרט לטבריה 'שימה חומתה *רבי ז) אליעזר בר יוסי אומר °אשר לוא חומה 'אע"פ שאין לו עכשיו והיה לו קודם לכן : ואלו הן בתי ערי חומה כו' : תנא גמלא בגליל וגדוד בעבר הירדן וחדיד ח) ואונה וירושלים ביהודה מאי קאמר אמר

[ל"ל רב שימי בר אשי]

[ל"ל נתינה]

[עי' פירוש הערוך בערך חלס]

יהושע ב

מגילה ה:

[שבועות מז. מגילה ג: יג]

כגון חוב לו פקדון בהא ולאי הוי נתינה בעל כרחו כדאיתא פרק הגוזל בתרא (ב"ק קיח. ושם) הלוהו לו שהפקיד אצלו ביסוד לא יחזיר לו במדבר ממעט הא ביסוד מחזיר לו בעל כרחו ואם תאמר הא דתנן בפרק מי שאחזו (גיטין עד. ושם) הרי זה גיטך על מנת שתתן לי אילטליאיו ואבדה אילטליאיו רבן שמעון בן גמליאל אומר תתן דמיה והתם מיירי אפי' בעל כרחו דבעל מדפלגיני רבנן עליה ואמרי אילטליאיו דוקא קאמר *הו בעי התם בגמרא האומר לאשה הרי זה גיטך ע"מ שתתני מאתים זוז וחזר ואמר לה מחולין לך מהו תיבעי לרבנן תיבעי לרבנן עד כאן לא קא אמרי רבנן התם אלא היכא דלא אחליה לגבה אבל הכא הא קאמר מחולין לך יפ) והא ע"כ דאמרי רבנן אילטליאיו דוקא קאמר בעל כרחו מיירי דלאי מדעתו לא גרע ממחולין לך ואפ"ה קאמר רשב"ג תתן לו דמיה אלמא סבירא ליה לרשב"ג דנתינה בעל כרחו הויא נתינה וא"כ היכי קאמר רבא הכא דלא הויא נתינה וא"ל לרבא מיירי התם דאמר רשב"ג תתן לו דמיה מדעתיה קאמר ואפילו הכי לרבנן אילטליאיו דוקא קאמר ואינה מגורשת והאי בעיא דהתם אינה אליבא דרבא ולאי אליבא דרבנן אפילו מחולין לך לא מהני ואם תאמר לרבא דס"ל דאפילו בעיר לא הוי נתינה בע"כ למה היה לנוקח להמתין לימות לא מקבלינא ואז לא הוי נתינה כ) והאליבו לו אמר י"ב חדשים וי"ל דאם היה בעיר היה בוש ממנו אם לא היה מקבל כא) וא"ת משמע לרבא אפילו בפניו בע"כ לא הויא נתינה והיכי מצי להוכיח מהכא בפניו והלא תקנת הלל לא היתה כי אם שלא בפניו וכי אילטריך ליה להלל לתקוני שלא בפניו אבל בפניו בין מדעתו בין בעל כרחו הוי נתינה כדמתקיף ליה רב פפא וי"ל דמוכח הכי דאם איתא דבעל כרחו לא הוה צריך להלל לתקוני שלא בפניו להיות חולב מטותיו לגבכה דהא אפשר לזכות לו ע"י אחר אלא שמע מינה מדאילטריך ליה להלל לתקן נתינה בעל כרחו הא בעלמא כו' ורב פפא דלתמקיף ליה לית ליה הלי סברא : חולסית . פירש"י ליטול משם אבנים ומצולה ליטול משם חול ורשב"ם פירש בב"ב (דף סז. ושם) חולסית ליטול הימנה זכוכית ומצולה כמו (ברכות דף מ:) מצולה של דגים :

אשר לו חומה . פירש רש"י לוא כתיב משמע לו ומשמע לא כלומר אין לו עכשיו והיה לו קודם לכן ואינו כן בחומשין מדויקות כנ) כתיב [לא בא"ק וקרי בוי"ו] ("בוי"ו ולא קרי בא"ק) : מאי קאמר . וכי אין עיר מוקפת חומה בגליל אלא גמלא ובעבר הירדן אלא גדוד ואם תאמר דאמלא לא פריך כמו כן דאמתני' ויש לומר דפריך אפיר אכריאתא לפי שדקדקה יותר דמפרשא בהדיא גמלא בגליל וגדוד בעבר הירדן : הכא

מ א מיי' פי"ב מהל' שמיטה ויובלות הלכה יא :

מא ב מיי' שם הלי"ב :

מב ג מיי' שם הלי"ב :

מג ד מיי' שם הלט"ו :

מד ה מיי' שם הלי"ד :

מה ו מיי' שם הלט"ג :

מו ז מיי' שם הלט"ו :

שיטה מקובצת

א) רב שימא בר אשי ודילמא : כ) הויא נתינה איכא : ג) ומצולה רבי יהודה אומר כשדות ר' מאיר אומר כבתים : ד) תוס"ה כו' : ס) ישובת ר' שמעון סבר ס"א ר"ש סבר כי ביתה בקיר החומה ור"י סבר בחומת ישובת ואינו נרסת רש"י ז"ל : ו) וחדיד ואונו וירושלם : ז) רבי אליעזר בר : ח) וחדיד ואונו וירושלם : ט) תיבת גם' נמחקו:] משפ"ר ובלשון אשכנז ירפמא וקבוצה : י) חולסית מקום סלעים שאינו : יב) הבית חולס"ת : יג) ליטול משם חול : יד) הוי נמי : טו) כרחו הוי כו' : טז) מתיבת פשיטא עד תיבת וא"ת נמחק : יז) פפא גליון מכלל דבעלמא לא הויא נתינה לענין מתנה לא איצטריך לאשמועינן דמ"ל תא דפשיטא היא דאין אדם זוכה בע"כ במתנה שנתן לו חבירו ולענין פרעון חוב פשיטא דמועיל בע"כ ומספר ליה אם ירק החוב בחיקו של מלוה וכן ליוצין פקדון נמי דתנן בפ' הנזהל בתרא הלוה מחבירו או שהפקיד אצלו ביישוב כו' הא ביישוב יחזור לו אפי' בע"כ והכא אייתי בדבר שהוא זקיק לקבל מחבירו וחבירו יש לו זכות בדבר אחר כנגדו כגון גט של תנאי ובתי ערי חומה והא דלא חייש רבא לקושיא דרב פפא משום דאם איתא דבע"כ הוי נתינה בפנינו ה"ה נמי שלא בפנינו ולא היה הלל מתקן לשכה אלא משום לייחודא דוכתא דנתינת המעות אפשר שיוכה לו ע"י אחר וא"ת ואי לא שמה נתינה למה היה נמתן ו"ל משום דמכסיף מיניה אם לא היה מקבלם אז היה ירא שמא יכפיהו ב"ד לקבל . הרא"ש ז"ל : יח) דמתני' וגם היכא : יט) לך ע"כ הא דאמרי רבנן : כ) נתינה ותחלום לו : כא) מקבל ואפ"ה משמע דלרבא אפי' בפניו בע"כ לא הויא נתינה וא"ת והיכי משמע : כב) מדויקות אלא כתיב לא באלף וקרי לו בוי"ו : כג) [עי' בתוספת מוגין סס. ד"ה מע"פ]

רבינו גרשום

ומש"ה איצטריך ליה לתקוני נתינה שלא בפניו כגון זה [שהוצש סעיתיו בלשכה : והלל מאי דאיצטריך ליה תקין . הא בעלמא בין בפניו ובין שלא בפניו מדעתו אין בעל כרחו הוצמה [בדים] ובתי מרחצאות ומגדלים ושובכים וכל כיוצא בהן הרי הן כבתי ערי חומה ונחלסין עמ"ה לאחר י"ב חדש : חוץ מן השדות . שאם יש שדות [בתוך] העיר אין נחלסין : [בית . דכתיב וקם הבית אשר בעיר אשר לו : אלא בית . שהוא בית דירה שנחלס : ת"ל בית . דדמי לבית למעוטי שדות דברי ר' יהודה : ואלא . לר' מאיר הא כתיב בית דמשמע מידי דדמי לבית נחלס ולא שדה : חולסית . פלעים : ומצולה . עומקא בעלמא שיש בה מים שאינן דומין כ"כ לבית דירה . לר' יהודה דמשמע שדות מטעם נמי הני דדמו לשדה דלית בהו דירה לר' מאיר דבעי לרבויי אפי' שדות שדות גמורין לא מצי לרבויי משום דכתיב בית אבל חולסית ומצולה דדמו לבית למגדל ובור הכי נמי דסבר דנחלסין עמ"ה : והא תניא . סיועא : בית הבנוי לחומת העיר . ר' יהודה אומר אינו נחלס כבתי ערי חומה לפי שהוא דומה כאילו עומד חוץ לעיר : ר' שמעון אומר כותל החיצון . של בית הוא חומתו ודומה כמגדל שעומד בחומה (ולהלאה) [נהלס: ר' שמעון סבר כפשטיה דקרא . כמו שהוא משמע כי ביתה בקיר החומה ואפי' הכי ובחומה היא יושבת פי' לפנים מן החומה היא יושבת. (אי' דאמר שגגותיה היא יושבת) כתיב ולא בעיר חומה כלומר אינו כלפנים מן החומה] : עיר שגגותיה חומתה . איכא דאמרי שכל החומה סביב סלאה גגות ואיכא דאמרי שגגותיה משתפעין עד תארך וזהן הן החומות : [חומה . דכתיב] אשר לו חומה סביב . חומה [ממש] סביב לעיר בעינן . ולא שור איגר . דעמה של גגות : סביב . דכתיב ובתי החצרים אשר אין להם חומה סביב מכלל דבתי ערי חומה צריכין חומה סביב : אשר לוא חומה . באלף כתיב כלומר אע"פ שאין לו עכשיו והיה לו קודם לכן נידון בבתי ערי חומה